

**Høringsuttalelse til høringen fra finansdepartementet 22.06.2020:
Forslag om merverdiavgiftsplikt ved omsetning og formidling av alternativ behandling,
kosmetisk kirurgi og kosmetisk behandling**

WSO – Landsforeningen We Shall Overcome representerer mennesker som har psykiske problemer.

Det mange av våre medlemmer som har dårlig tilgang på hjelp når de søker hjelp for sine helseproblemer. Det er ofte lang ventetid hos psykologer. Det er vanskelig å få den hjelpen man trenger, uansett om det er psykiske eller somatiske helseproblemer. Ofte kan det være en kombinasjon av ulike helseproblemer.

Har man først blitt diagnostisert med en alvorlig psykisk lidelse, så opplever noen at somatiske helseproblemer tilskrives den psykiske lidelsen, og dermed blir neglisjert. Helseproblemene øker ofte ved livskriser, som for noen kan føre til psykiske sammenbrudd, hvor man risikerer å bli utsatt for tvangsinnleggelse og tvangsbehandling.

Mange er avhengig av å bruke private, som tilbyr alternativ og/eller komplementær behandling enten for å få hjelp til å forbygge sammenbrudd ved livskriser, eller som en hjelp man velger etter å ha vært utsatt for tvang i psykisk helsevern.

Behandlingstilbudet til mennesker med psykiske helseproblemer oppleves ofte både ensidig og mangelfullt i det offentlige. Mer enn 30 % av de som ber om hjelp blir avvist, samt at det ofte er lang ventetid for å få behandling for de som får vurdert at de har rett til behandling.

Bakgrunnen for at mange trenger hjelp er behovet for å bearbeide krenkelseserfaringer som har ført til traumer, og dessverre er det mange som opplever at de ikke får hjelp til å avdekke og bearbeide traumene. Tvert imot blir noen retraumatisert av den behandlingen som gis innenfor det offentlige. Mange med psykiske helseproblemer har krenkelseserfaringer som har ført til alvorlige traumer, og mange opplever at de blir retraumatisert av tvangsbehandling og psykiatriintervensjoner i det offentlige. Det er mye forskning som viser at det nettopp er traumer som fører til både psykiske og fysiske helseproblemer samt ulike former for avhengighet. Jfr. Forskingen som presenteres i boka *Hvordan krenkede barn blir syke voksne* av Kirkengen & Brandtzæg (2015)

Foredrag av A L Kirkengen på Nasjonalt senter for erfaringskompetanse sitt Toppmøte i 2019: Et foredrag hvor hun tar fram bred forskning om hvordan *krenkede barn blir syke voksne*.

Her følger utdrag av hennes foredrag på Toppmøtet 2019.

Mitt innlegg er basert på en bred dokumentasjon fra forskningsfeltet, som heter nevrovitenskap. Det omfatter fagene psykologi, nevrologi, endokrinologi – altså læren om våre hormoner, immunologi – læren om vårt immunsystem, genetikk – læren om våre gener og epigenetikk – læren om hvordan genene reguleres. Faget cellebiologi og faget nevreradiologi, som omfatter alt som heter fremstilling av hjerneaktivitet. Men selv om jeg er lege har jeg ikke forankret mitt budskap i en biomedisinsk, men i en fenomenologisk ramme.

Fenomenologien er filosofien som er interessert i hvordan mennesker erfarer sine liv, altså deres væren i verden. Den omfatter mennesket som et erfarende, fortolkende, meningsbærende og meningsskapende subjekt. En slik tilnærming innebærer en anerkjennelse og forståelse av subjektets betydning for fortolkning av egen erfaring og fordi jeg er lege, tar jeg utgangspunkt i kroppsphenomenologien av den franske filosofen Maurice Merleau-Ponty. Han drøftet i hele sitt verk betydningen av menneskers grunnleggende felles forutsetning. Vi mennesker er i verden som kropp. Vi kan ikke kjenne, føle, lære, erfare, vite noe som helst uten av kroppen vår er med i det vi kjenner, føler, lærer og erfarer. Følgelig finnes ingen kroppsløse tanker eller ikke-kroppslige emosjoner eller rene psykiske erfaringer, uansett hva disse måtte handle om. All gledelig, lystfull, anerkjennende, konfliktfull, trist, redselsfull og skammelig

erfaring fyller jo kroppen vår. Mennesker er hybridvesener. Både natur og kultur. Vi er alle i verden som vår egen kroppsliggjorte erfaring, som levde kropp. I denne levde kroppen er erfaringene våre innskrevet helt ned på cellenivå. Og i et slikt perspektiv er det bokstavelig talt meningsløst å snakke om rene psykiske traumer.

Begrepet trauma – sår – navngir en skakende erfaring. Skakende erfaringer skaker hele mennesket og følgelig hele kroppen. Mennesker som opplever en integritetskrenkelse de tenker ikke at de er skaket - de er skaket - til dybden av sin eksistens, til innsiden av sine organer, sine vev og sine celler. Det gjelder særlig når disse krenkelsene oppleves tidlig i livet og dessuten er sosiokulturelt tabuisert fordi de handler om misbruk, vanskjøtsel og omsorgssvikt gjennom nær omsorgspersoner.

Slike erfaringer virker dypt både på eksistens og fysiologi. Lite i den menneskelige livsverden er så sterkt belagt med skyld og skam som nettopp å ha blitt gjort til en gjenstand, et objekt, en ting - en gjenstand for andres ringeakt og maktbehov. Slik tingliggjøring handler om å bli marginalisert, stigmatisert, latterliggjort, ignorert, mobbet, utnyttet, utbyttet eller foraktet. Å være i verden som en ting som ikke fortjener å ha sine integritetsgrenser respektert. Det blir internalisert som selvforakt. Det vet vi fra studier blant marginaliserte minoriteter. Storsamfunnets forakt blir internalisert som selvforakt og fører til selvdestruktivitet i form av alkoholisme, rusmiddelbruk, selvskading i alle former og selvmord. Vi vet nå også at traumer som ikke erkjennes og som ikke anerkjennes - de kan ikke leges. De kommer øyensynlig som adskilte og tilsynelatende ulike helseproblemer til syne i den levde kroppen på en erfarings- og kroppslig måte. Derfor angår virkningen av disse erfaringene alle profesjonelle som forholder seg til kroppens fysiologi. Vi vet nå at barns selvbilde og helse kan bli skadelidende av en oppvekst i en familie preget av rus, vold, alkoholisme og seksuell grenseløshet.

(...ACE-studie...)

Jo mer belastende barndomserfaring desto høyere antall risikofaktorer for alvorlige helse- og livsproblemer i voksen alder. Og det betyr at virkningen av en belastende oppvekst angår alle medisinske spesialiteter i somatikken og i psykiatrien, alle felt i sosialomsorgen, slik som alkohol, rus- og kriminalomsorg i arbeid (?) helse, og uførhet, i partnerforhold og i skilsmissestatistikken. Majoriteten av studiedeltakerne i ACE-studien hadde faktisk aldri nevnt disse erfaringene for medisinsk personell eller annet helsepersonell. Ingen behandlere hadde noen gang spurt dem om slikt, og derfor måtte de jo anta at disse erfaringene ikke hadde medisinsk betydning selv om de visste hva som var blitt gjort, hvor vondt det hadde gjort og hvor vondt det fortsatt gjorde.

ACE-studienes funn er blitt omsatt til et regnestykke. En nobelprisvinner i økonomi har anslått hva det koster ikke å beskytte barn mot krenkelser og dette teamet konkluderer ganske enkelt: – Intet samfunn har råd til å ignorere slike forhold fordi følgene av tidlig overlast blir synlige som budsjettposter i helsevesenet, i familieomsorgen, rusomsorgen, alkoholomsorgen og kriminalomsorgen, i arbeidslivet og i uførestatistikken. Virkningen knyttes til det som nevrovitenskapene nå begrepsfester som giftig stress. Denne formen for stress er forskjellig fra det de definerer som positivt stress. Hvilket omfatter utfordringer vi mennesker trenger for å vokse og utfolde oss, og tilpasse oss de livsbetingelser vi har, og forskjellig fra det som kalles tolerabelt stress som betegner belastninger vi kan tåle, også over tid, fordi de bufres og oppveies av andre forhold.

Giftig stress betegner altså forhold som ikke bufres og som ikke dempes av andre forhold eller egnede tiltak, og som derfor gjør skade, særlig når forholdene varer ved og i tillegg er tildekket av sosiale tabuer, fortieelse, taushet og hemmeligholdelse. Giftig stress oppstår når mennesker overveldes av eller overlates til alt som skaper avmakt. Når et menneske må tåle noe som ikke kjennes tålelig og når barn må leve et liv hvor det som nærer, altså omsorg, respekt og beskyttelse er det mindre av enn det som tærer, altså avvising, forsømmelse og misbruk.

Solid dokumentasjon tilsier at krenkede barn med høy sannsynlighet blir syke voksne. Kronisk overlast fører til det som nå kalles multisystem fysiologisk dysregulering, og det handler om forstyrrelser av

hormonsystemet, immunsystemet og sentrale nervesystemet. Det angår husholdningen for blodsukker, blodfett og mineralene. Det forstyrrer søvn, respirasjon, tarmfunksjon og muskeltonus. Betennelser, infeksjoner og uhemmet vekst av skadede celler følger med. Konstant høye stresshormoner aksellererer cellealdringen som fører tidligere enn levealderen skulle tilsi til typiske alderssykdommer, slik som hjerte- og karsykdommer, diabetes 2, kroniske lungesykdommer og ulike kreftformer, og ofte flere av dem samtidig. Den såkalte multimorbiditet og det resulterer i et nytt farlig fenomen, nemlig polyfarmasi, altså mange medikamenter i samme kropp.

Se og hør hele Anna Luise Kirkengens foredrag <https://www.youtube.com/watch?v=cl4PhDJl9tk>

Det er mangel på behandlingstilbud som retter seg mot årsaken til problemene innen det offentlige, enten det er psykiske eller fysiske helseproblemer. Mange er helt avhengig av å bruke private som tilbyr alternativ og/eller komplementær behandling.

Det er allerede en belastning økonomisk, siden man må betale behandlingen selv. Hvis man skal få moms i tillegg, vil det gjøre det enda vanskeligere for folk å benytte seg av den hjelpen mange får gjennom alternativ og/eller komplementær behandling. Noen eksempler på alternativ og/eller komplementær behandling som vi er kjent med velges for å få hjelp til helseproblemer som kan styrke helsa både psykisk og fysisk:

Yoga, traumeterapi, gestaltterapi, kunst- og uttrykksterapi, musikkterapi, ulike former for muskel- og kroppsterapi og akupunktur.

WSO støtter følgende høringsuttaler:

Norsk Forening for Integrativ Terapi

<https://www.regjeringen.no/no/dokumenter/horing---forslag-om-merverdiavgiftsplikt-pa-alternativ-behandling-og-kosmetisk-kirurgi-og-kosmetisk-behandling/id2715167/?uid=3693f72f-ea54-4779-83ea-0239858d6bc8>

Norske Rosenterapeuters Forening

<https://www.regjeringen.no/no/dokumenter/horing---forslag-om-merverdiavgiftsplikt-pa-alternativ-behandling-og-kosmetisk-kirurgi-og-kosmetisk-behandling/id2715167/?uid=37115ad5-2d9e-4b54-9201-56a0fa795ce9>

Norske Naturterapeuters Hovedorganisasjon

<https://www.regjeringen.no/no/dokumenter/horing---forslag-om-merverdiavgiftsplikt-pa-alternativ-behandling-og-kosmetisk-kirurgi-og-kosmetisk-behandling/id2715167/?uid=c107562e-91c3-47cb-967d-b819742bd003>

NAFKAM <https://www.regjeringen.no/no/dokumenter/horing---forslag-om-merverdiavgiftsplikt-pa-alternativ-behandling-og-kosmetisk-kirurgi-og-kosmetisk-behandling/id2715167/?uid=7e561efe-f117-4c2f-90c9-d79afa43f073>